

ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ (продовження)

VII. Паливно-енергетичний комплекс [Fuel-Energy Complex] України.¹

Всі процеси видобутку [procurement] і перероблення [refinement] палива, виробництво електроенергії та її транспортування до споживача [end-user / consumer] входять до Паливно-енергетичного комплексу. Вугілля, нафта і торф є основними видами палива, що видобувається в Україні.

A. Вугільна галузь паливної промисловости України є найбільш розвиненою. В Україні видобувають кам'яне і буре вугілля. Кам'яне вугілля видобувають головним чином в Донецькому кам'яновугільному басейні. Перші тонни вугілля для потреб промисловости були видобуті тут у 1795 році, а в 1914 році тут було одержано 14,7 мільйонів тонн. 80% добутого вугілля використовується в Україні, а решту продають за кордон.

На Донбасі є понад 250 шахт. На багатьох з них устаткування [equipment] є застарілим. Донецький басейн значно вичерпаний [depleted], а якість вугілля не є дуже високою. Вугільні пласти [layers] порівняно невеликі, знаходяться на значній глибині і не завжди залягають горизонтально. Отже, собівартість [unit cost] вугілля на Донбасі є дуже високою.

Проте, Донбас далі залишається найбільшим у Європі центром постачання кам'яного вугілля. Він може давати 200 мільйонів тонн вугілля на рік. Потрібні великі інвестиції в цей район, щоб оновити устаткування і полішити умови праці шахтарів.

¹ Пригадайте собі, що таке міжгалузевий (економічний) комплекс. Див. Лекцію 55.

У Львівсько-Волинському кам'яновугільному басейні запаси вугілля є набагато меншими. В найближчі роки деякі шахти цього басейну, де запаси вже майже вичерпані, будуть закриті. Вугілля, яке видобувають тут, використовується на сусідніх теплоелектростанціях.

- Б. Поклади бурого вугілля на Україні тягнуться смугою від Запоріжжя до Житомира. Це паливо в невеликій кількості видобувають на Закарпатті, в Івано-Франківській, Черкаській та Кіровоградській областях. Буре вугілля має підвищену вологість [higher in water content], сипкість [friality] та порівняно невелику тепловидатність і тому його не вигідно перевозити на великі відстані. Його використовують як паливо для місцевих електростанцій та підприємств. В Україні добування бурого вугілля ведеться відкритим способом [strip-mining], що завдає великої шкоди довкіллю.
- В. Нафту в Україні використовують як льокальне паливо і як сировину для хемічної промисловости. Власної нафти в Україні не вистачає, тому майже 75% її привозять з інших країн, головно з Росії. Переробляють нафту в Україні дуже неефективно, дістаючи з неї тільки 50% кінцевого продукту.
- Г. Природний газ є найефективнішим паливом. Собівартість його видобутку значно нижча, ніж вугілля. Газ використовують у промисловості (металюргічній, хемічній і на цементних заводах) та для побутових (ужиткових) потреб. Власного газу в Україні не вистачає: найбільші родовища - Шебелинське та Дашавське - вже майже вичерпані. На їх місці створені резервуари для збереження природного газу, який іде по газопроводу [gas pipeline] із Західнього Сибіру. Місто Київ, Донецька і Луганська області дістають газ з Північного Кавказу.

- Г. Торф видобувають на північному заході України - на Поліссі, де виявлено 2500 торфових родовищ. Його використовують як паливо у вигляді брикетів [briquettes]. Торф є цінною сировиною для виробництва таких хемічних продуктів, як ацетон, дріжджі [yeast], парафіна [paraffin] та оцтова кислота [acetic acid]. Торф також вкладають у ґрунт для підвищення його родючості.